

INLEIDING

Waarom logisch denken over dieren zo lastig is

Hoe we omgaan met dieren zegt veel over wie we zijn. Daarom vind ik het zo leuk om erover na te denken.

MARC BEKOFF

Hoe we over dieren denken tart vaak elke logica. Neem Judith Black. Als twaalfjarige besloot ze dat het verkeerd is dieren te doden omdat ze lekker smaken. Maar wat is precies een dier? Honden, katten, koeien en varkens zijn duidelijk dieren, maar voor Judith waren vissen het even duidelijk niet. Die *voelden* voor haar gewoon niet als dieren aan. Door dit intuïtieve systeem van biologische classificatie kon Judith, die inmiddels gepromoveerd is in de antropologie, zich vijftien jaar lang vegetariër noemen en toch genieten van de smaak van gerookte zalm en zwaardvis met citroen.

Met deze verwrongen morele taxonomie kon Judith heel goed leven, tot ze Joseph Weldon tegenkwam. Vleeseter Joseph was evolutiebioloog en bezig met zijn proefschrift. Al bij hun eerste ontmoeting probeerde hij Judith ervan te overtuigen dat het moreel gezien helemaal niets uitmaakt of ze een kip en of een zeebaars at. Vogels en vissen zijn allebei gewervelde dieren, redeneerde hij, en leiden allebei een sociaal leven. Hij deed zijn uiterste best, maar kon haar niet overtuigen dat in de ethiek van de keuken een kabeljauw hetzelfde is als een kip of een koe.

Gelukkig stond het meningsverschil over de morele status van de makreel een verliefdheid tussen hen beiden niet in de weg. Ze trouwden, en Judiths nieuwe echtgenoot zette de discussie over vis-versus-gevogelte boven de eettafel voort. Na drie jaar heen-en-weergefilosoferen gaf Judith zich op een avond met een diepe zucht gewonnen: 'Oké, ik begrijp wat je bedoelt. Vissen zijn dieren.'

Maar nu stond ze voor een lastige kwestie: moest ze stoppen met vis eten, of moest ze zichzelf niet langer als vegetariër zien? Een keuze leek noodzakelijk. De week daarop werd Joseph uitgenodigd om met vrienden

op hoenderjacht te gaan. Hoewel hij nooit eerder een geweer in handen had gehad, wist hij op de een of andere manier een opfladderende vogel neer te schieten. Na affloop kwam hij, in de grootse traditie van de holenmens, met het dode karkas thuis. Joseph plukte het beest kaal, bereidde het, maakte er wilde rijst en een verrukkelijke frambozensaus bij klaar, en serveerde het geheel 's avonds vol trots aan zijn vrouw.

Opeens spoelde vijftien jaar morele superioriteit door het putje weg. ('Wanneer ik frambozen zie, ben ik verloren,' verontschuldigde Judith zich.) De smaak van geroosterd hoen had de sluizen opengezet en er was geen weg terug meer. Een week later had ze zich al volop aan cheeseburgers te goed gedaan. Judith had zich geschaard onder de ex-vegetariërs, van wie er in de Verenigde Staten drie keer meer zijn dan vegetariërs.

Jim Thompson, vijftientwintig jaar en doctorandus in de wiskunde. Toen ik hem ontmoette was ook hij bezig met zijn proefschrift. Daarvóór had Jim op een laboratorium gewerkt dat onderzoek deed naar pluimvee. Hij was degene die aan het eind van elk experiment de proefkuikentjes moest doden. Aanvankelijk had hij daar geen problemen mee. Tot hij op een dag iets zocht om in het vliegtuig te lezen. Zijn moeder gaf hem een nummer van *The Animals' Agenda*, een tijdschrift dat meer rechten voor dieren bepleit. Hij heeft nooit meer vlees gegeten.

En dit was nog maar het begin. Binnen een paar maanden droeg Jim geen leren schoenen meer en zette hij zijn vriendin onder druk om ook vegetariër te worden. Hij begon zich zelfs af te vragen of een huisdier hebben wel moreel verantwoord was. Zijn geliefde witte valkparkiet was zo'n huisdier. Op een middag, toen Jim de vogel in zijn kooi in de huiskamer heen en weer zag fladderen, fluisterde een stemmetje hem in: 'Dit is verkeerd.' Voorzichtig droeg hij de valkparkiet naar zijn achtertuin, nam afscheid en liet haar in de grijze lucht van North Carolina los. Het voelde geweldig, zei hij. 'Wonderbaarlijk!' Maar daar voegde hij schuchter aan toe: 'Ik wist dat ze het niet zou overleven, dat ze waarschijnlijk zou verhongeren. Ik denk dat ik het meer voor mezelf deed dan voor haar.'

Ook in emotioneel opzicht kunnen onze relaties met dieren gecompliceerd zijn. Twintig jaar geleden werd Carol halsoverkop verliefd op een zeekoe van duizend pond. Bij een klein natuurhistorisch museum ergens in Florida had ze gesolliciteerd naar een baan – het maakte haar niet uit wat voor baan. Ge-

lukkig had het museum een vacature: men was op zoek naar een verzorger voor Snooty, een zeehoe van drieëndertig jaar. Carol had nooit eerder met zeezoogdieren gewerkt, maar ze kreeg de baan toch. Op dat moment kon ze niet vermoeden dat dit haar leven op zijn kop zou zetten.

Op de fylogenetische schaal bevindt Snooty zich ergens tussen het *Creature from the Black Lagoon* en Yoda uit *Star Wars*. Toen Carol me aan Snooty wilde voorstellen, sloeg hij zijn vinnen over de rand van zijn bad, tilde zijn kop een halve meter uit het water en keek me recht in de ogen, alsof hij wilde zien wat voor vlees hij met mij in de kuip had. Hoewel zijn hersens kleiner waren dan een tennisbal, leek hij me vreemd genoeg erg wijs. Ik raakte wat van mijn stuk door deze ervaring. Carol niet. Zij was verliefd op Snooty.

Meer dan twintig jaar draaide Carols leven helemaal om Snooty. Bijna elke dag bracht ze met hem door en zelfs op vrije dagen zocht ze hem op. Voedsel was een belangrijk aspect van hun relatie. Zeekoeien zijn vegetariër, en elke dag voerde Carol hem met de hand 60 kilo bladgroenten, voornamelijk sla.

Maar leven met een bejaarde zeehoe heeft zijn nadelen. Snooty aanbad Carol minstens evenveel als zij hem. Wanneer Carol en haar man er in de vakantietijd een week of twee tussenuit knepen, raakte Snooty helemaal van slag en wilde hij niet meer eten. Maar al te vaak kreeg Carol een telefoontje dat Snooty weer geen trek had. Dan keerde ze ijlings huiswaarts om hem liefdevol met een paar ladingen ijsbergsla vol te stoppen.

Op een gegeven moment besloot Carol maar helemaal niet meer op vakantie te gaan. Haar man verweet haar dat ze haar prioriteiten door elkaar haalde, en dat ze voor een klomp blubber en vlees van een halve ton meer liefde voelde dan voor hem.

Mogen we jonge katjes aan boa constrictors voeren?

De afgelopen twintig jaar heb ik als onderzoekspsycholoog de relaties tussen mens en dier bestudeerd. Ik ben erachter gekomen dat het grillige denken over dieren dat we bij mensen als Judith, Jim en Carol aantreffen geen uitzondering is, maar regel. Over de inconsistenties in onze relaties met andere diersoorten begon ik serieus na te denken toen ik op een zonnige septemberochtend een telefoontje kreeg van mijn vriendin Sandy. In die tijd was

ik etholoog en Sandy was een dierenrechtenactivist die doceerde aan mijn universiteit.

‘Hal, ik hoorde dat jij jonge katjes uit het dierenasiel van Jackson County haalt en die aan een slang voert. Klopt dat?’

Ik stond volkomen paf.

‘*Aarrgh*. Waar heb je het over? We hebben inderdaad een slang in huis, maar dat is nog maar een kleintje. Die zou nooit een katje kunnen doorslikken. En ik ben dol op katten. Zelfs als hij groter was, zou ik hem NOOIT een kat laten opeten.’

Sandy putte zich uit in verontschuldigungen. Ze had al gedacht dat de beschuldiging onterecht was, maar wilde het even zeker weten. Ik toonde mijn begrip, maar zei ook dat ik het zou waarderen als ze haar maatjes uit het dierenactivisme op het hart drukte dat ik niet iemand ben die de ongewenste katten uit onze gemeenschap als een goede voedselbron voor de slang van zijn zoon ziet.

Het zette me wel aan het denken. Je neemt een roofdier in huis, maar wat zijn daar de morele implicaties van? Aan de babyboa waren we destijds bij toeval gekomen. Tijdens de zomer onderzocht ik als gastwetenschapper aan de Universiteit van Tennessee de ontwikkeling van defensief gedrag bij reptielen. Op een dag was ik in het lab met mijn proefdieren bezig, toen de telefoon ging. Het was een man die helemaal over zijn toeren was, omdat hij net had ontdekt dat zijn twee meter lange boa constrictor die nacht het leven had geschonken aan tweeënveertig kronkelende jongen. Begrijpelijk dat dit voor hem en zijn vrouw een hevige schok was: hoewel de kersverse moeder al acht jaar een kooi met het mannetje deelde, had ze nooit blijk gegeven van enige erotische interesse in hem.

De man had gehoord dat ik wetenschappelijk onderzoek deed naar het gedrag van slangen. Hij vroeg om tips hoe hij de pasgeborenen gezond kon houden en waar hij een goed thuis voor ze kon vinden. Ik raadde hem aan contact op te nemen met een reptielenexpert die ik kende van de faculteit diergeneeskunde en die te vragen om informatie over het opvoeden van baby-slangen. Bovendien beloofde ik hem zelf een van de baby's te adopteren. Die avond nog reed ik, samen met mijn zoon Adam van elf, naar het huis van het echtpaar. Adam koos uit het rijkelijk gevulde nest het meest snoezige exemplaar en noemde hem Sam.

Sam was een huisdier dat weinig verzorging behoeftte. Hij maakte geen krassen op het meubilair, hield de burenen niet wakker en hoefde ook niet

elke dag uitgelaten te worden. Hij was eigenlijk heel zachtaardig, op die ene keer na dan, toen hij Adams duim wilde doorslikken, maar dat was Adams eigen schuld. Die had de hamster van een vriendje geknuffeld en was zo onvoorzichtig om meteen daarna Sam uit zijn kooi te tillen. Sams hersenen waren niet groter dan een aspirientje en konden een knaagdier niet van een mensenhand onderscheiden. Hij rook alleen maar vlees.

De beschuldiging dat de Herzogs jonge katjes aan slangen voerden kwam een paar weken later, toen we alweer thuis in de bergen van North Carolina waren. Ik had geen idee waar het gerucht vandaan kwam, maar het sprak vanzelf dat de aanklacht belachelijk was. Hoewel boa constrictors, als ze de kans zien, een klein formaat zoogdier niet zullen versmaden, was Sam maar een halve meter lang en kon hij ternauwernood een muis doorslikken.

Toch bleven er de volgende dagen een aantal vragen aan me knagen. De verspreider van het gerucht had me gedwongen een aantal kwesties onder ogen te zien waar ik nooit eerder over had nagedacht: we brengen dieren in ons leven, maar wat zijn daar de morele consequenties van? Slangen eten nu eenmaal geen worteltjes of asperges. Boa constrictor Sam kon alleen maar vlees eten: is het dan wel ethisch juist dat mijn zoon hem als huisdier heeft? Is een huisdier dat zijn dagelijkse rantsoen vlees uit een blik kattenvoer krijgt moreel gezien te prefereren boven een slang? En zijn er misschien omstandigheden waarin het voeren van jonge katjes aan boa constrictors moreel aanvaardbaar is?

De persoon die het gerucht over mij in de wereld had gebracht bezat verschillende katten die vrijelijk in het bos rond haar huis mochten rondstruinen. Zoals zoveel kattenliefhebbers zag ze gemakshalve over het hoofd dat alle leden van de familie *Felidae*, van de leeuw tot de huiskat, vleeseters zijn. Elke dag slaan Amerikaanse katten een breed assortiment aan vleesproducten naar binnen. In de schappen van mijn plaatselijke supermarkt liggen de blikken koe, schaap, kip, paard, kalkoen en vis voor huisdieren hoog opgetast. Zelfs van gedroogd kattenvoer meldt de reclame dat het 'vers vlees' bevat. Omdat er in Amerika zo'n 80 miljoen katten zijn, beginnen de aantallen aardig op te lopen. Stel dat elke kat dagelijks zestig gram vlees eet, dan consumeren ze alle tezamen bijna 5 miljoen kilo vlees. Dat staat weer gelijk aan twee miljoen kippen, elke dag opnieuw.

In tegenstelling tot slangen doden katten ook nog eens voor hun plezier. Elk jaar worden naar schatting een miljard kleine dieren het slachtoffer van het jachtinstinct van huiskatten. Vreemd genoeg lijkt de slachting die onze

kattenvrienden onder wilde dieren aanrichten veel baasjes weinig te kunnen schelen. Zo kreeg een groep kattenbezitters in Kansas de conclusies te horen van een studie naar de schade die katten toebrengen aan de populatie zangvogels bij hen in buurt. Daarna werd hun gevraagd of ze bereid zouden zijn hun katten binnenshuis te houden. Nee, antwoordde driekwart. Ook vinden veel kattenbezitters het leuk om in hun achtertuin vogels te voeren. In een wrede ironie lokken ze daarmee ongewild hordes gorzen en kardinalen naar een onfortuinlijke dood in de klauwen van hun huisdier. Waarschijnlijk komen er elk jaar tien keer zoveel met bont beklede en gevederde diertjes om door onze kattenuitdaging dan door biomedische experimenten.

Huiskatten richten dus een grote ravage aan. Hoe zit dat met de slangen die mensen in huis hebben? Nou, op de eerste plaats zijn er daar een stuk minder van. In Amerikaanse huishoudens worden 150 keer meer katten dan slangen gehouden. Daarnaast eet elke slang maar een fractie van het vlees dat een kat consumeert. Herpetoloog Harry Greene onderzoekt de voedingsecologie van tropische slangen. Volgens hem consumeert een volwassen boa constrictor uit het regenwoud van Costa Rica ongeveer een half dozijn ratten per jaar. Dat betekent dat een middelgrote boa constrictor die men als huisdier houdt per jaar minder dan vijf pond vlees nodig heeft om in conditie te blijven. Een huiskat heeft veel meer vlees nodig. Met zestig gram per dag zal de gemiddelde kat in een jaar iets meer dan twintig kilo vlees eten. Objectief gezien is de morele last die het genot van een kat als huisdier ons op de schouders legt dus tien keer groter dan die van een slang.

Daar komt nog bij dat Amerikaanse dierenasiels elk jaar ongeveer twee miljoen ongewenste katten, waaronder veel jongen, een spuitje geven. Nu is het nog zo dat hun lichamen worden gecremeerd. Is het niet veel zinvoller om hun stoffelijk overschot aan mensen met een slang ter beschikking te stellen? Dit soort katten gaan tenslotte toch dood en er zouden zo minder muizen en ratten aan de voedselbehoeften van huispythons en andere gezelschapsslangen opgeofferd hoeven worden. Lijkt een win-winsituatie, nietwaar?

Bah... Onbedoeld heb ik mezelf afgeschilderd als iemand die vindt dat dode katjes aan boa constrictors voeren niet alleen toelaatbaar is, maar moreel gezien ook nog eens de voorkeur heeft boven hem knaagdieren te eten geven. Het logische deel van mijn hersenen redeneert blijkbaar dat er niet veel verschil zit tussen het grootbrengen van een slang op een dieet van ratten of op een dieet van jonge katjes, terwijl mijn emotionele ik helemaal

niet in die redenering kon meegaan. Het idee om dode katten aan slangen te voeren vond ik hoe dan ook weerzinwekkend, en ik was absoluut niet van plan om bij het dierenasiel om dode katjes aan te kloppen.

De paradoxen van het houden van huisdieren

Het voorval met de boa constrictor zette me aan het denken over andere gevallen van moreel problematische interactie tussen mens en dier waar ik eerder op was gestuit. Zo onderzocht mijn studiegenoot Ron Neibor hoe hersenen zichzelf na opgelopen letsel herstellen. Helaas waren katten het beste model voor de neurale mechanismen die hij bestudeerde. Hij paste op zijn proefdieren een gangbare neurowetenschappelijke techniek toe: met chirurgie vernietigde hij specifieke hersendelen en vervolgens observeerde hij hoe de functies van zijn proefdieren zich in de weken en maanden daarop herstelden. Het probleem was dat Ron katten leuk vond. Zijn onderzoek nam een jaar in beslag, en in die periode raakte hij gehecht aan het twee dozijn dieren in zijn laboratorium. Elk weekend reed hij naar het lab, haalde de katten uit hun kooien en speelde met ze op de vloer van het dierenverblijf. Ze waren zijn huisdieren geworden.

Het onderzoeksprotocol vereiste dat hij de precieze plaats van de neurologische laesies bij de proefdieren bevestigde, en wel door na hun dood hun hersenweefsel te analyseren. Een deel van deze procedure, die men in technische termen ‘perfusie’ noemt, is heel onaangenaam om uit te voeren. Eerst wordt elk dier ingespoten met een dodelijke dosis anesthetica. Daarna pompt men formaline door de aderen, die de hersenen doet verharderen. Dan scheidt men de kop van het dier van de romp. Om de hersenen in hun geheel uit de schedel te kunnen halen, wordt die met een tang stukje bij beetje weggeknipt. Daarna worden de hersenen in dunne plakjes gesneden en ten slotte onder een microscoop geanalyseerd.

Het kostte Ron een aantal weken voor hij alle katten had ‘geperfuseerd’. Intussen veranderde zijn persoonlijkheid. Hij was altijd een opgewekte en hartelijke persoonlijkheid, maar nu werd hij gespannen, teruggetrokken en onevenwichtig. Verschillende studenten in zijn lab begonnen zich zorgen te maken en boden hem aan de katten in zijn plaats te behandelen. Dat weigerde Ron, omdat hij de morele consequenties van zijn onderzoek niet uit de weg wilde gaan. In de weken waarin hij zijn katten ‘offerde’ praatte

hij niet veel. Dat hij ze zelf doodmaakte had duidelijk een weerslag op hem. Soms had hij rode ogen, en als we elkaar op de gang tegenkwamen, hield hij zijn blik op de grond gericht.

Dit soort morele complicaties doet zich ook voor in onze omgang met onze beste vriend: de hond. Sammy Hensley, een boer die in North Carolina aan dezelfde weg als wij woonde, is daar een voorbeeld van. Zijn twee passies waren honden en de jacht op wasberen. Eigenlijk was dat laatste voor Sammy geen liefhebberij, maar een manier van leven. De wasberen die hij doodde at hij niet op. Hij wilde ze en spijkerde hun vacht en poten aan de zijkant van zijn schuur, zodat zijn burens op de hoogte bleven van zijn jachtsuccessen. (Toen ik hem ooit hielp bij het villen van een wasbeer, ontdekte ik dat wasberen in hun penis een bot hebben, net als de meeste andere zoogdieren; mensen zijn wat dat betreft een uitzondering.) Op een keer beschuldigde ik hem ervan dat hij de vachten alleen maar vastspijkerde om Mary Jean, mijn vrouw, te pesten. Zij had immers ooit een wasbeer als huisdier gehad en is gek op ze. Maar dat ontkende hij bij hoog en bij laag. Vastspijkeren van wasberenvachten is iets wat mensen in de bergen van North Carolina nu eenmaal doen.

In Sammy's leven waren er twee soorten honden: huishonden en honden voor de wasberenjacht. Die twee leidden heel verschillende levens. Hij hield altijd vier of vijf jachthonden tegelijk, een paar ervaren jagers en een stuk of twee puppy's die hij nog aan het africhten was. Ik hield van de namen van de rassen: *treeing Walkers*, *Plott hounds*, *blueticks*, *redbones*. Slungelige dieren waren het, met een diepe blaf, slome ogen, een vettige vacht en een penetrante jachthondenlucht. Gewoonlijk maakten ze een lethargische indruk. Dat kwam omdat ze het grootste deel van hun leven vastgeketend aan hun hondenhok in de modder lagen. Maar tijdens het jachtseizoen kwamen ze tot leven. Dan moesten ze in het midden van de nacht blaffend door het struikgewas scheuren, met hun neus op de grond. Door het geluid dat ze maakten kon je ze al van verre horen aankomen.

Sammy hield van zijn jachthonden. Hij kon ze elk apart aan hun stem herkennen. De klank van hun gehuil en geflaf zei hem of ze een wasbeer een boom hadden ingejaagd of dat ze achter een buidelrat aanzaten (niet de bedoeling). Wanneer ze waren verdwaald en de volgende morgen nog niet thuis waren, maakte hij zich zorgen. Maar het waren werkhonden, geen huisdieren. Als een jachthond niet tegen zijn taak was opgewassen, verkocht Sammy hem of ruilde hij hem in tegen een ander exemplaar.

Maar Sammy en zijn vrouw Betty Sue hadden ook honden die ze als huisdier hielden. Het waren klein uitgevallen dieren van het formaat bostonterriër. Terwijl de jachthonden het huis nooit van binnen zagen, konden de huishonden zich daar alles veroorloven. Anders dan de jachthonden waren ze lid van het gezin. Ze werden geknuffeld, er werd met ze gespeeld en ze mochten aan de eettafel om voedsel bedelen. Op een ochtend, toen Sammy gras aan het maaien was op een steile, tegen een heuvel gelegen weide, sloeg zijn tractor over de kop en verpletterde hem. Hij overleefde het niet. Kort na zijn dood heeft Betty Sue de jachthonden van de hand gedaan, maar hun terriër heeft haar door een moeilijke tijd heen geholpen, meer dan wie dan ook. Bij de Hensleys waren jachthonden en huishonden eigenlijk twee verschillende diersoorten.

De meeste honden in Amerikaanse huishoudens zijn gewoon gezelschapsdieren, maar onze houding tegenover hen kan net zo gecompliceerd zijn als Sammy's relatie met de twee soorten honden in zijn leven. Meer dan de helft van de hondenbezitters beschouwt zijn huisdier als een lid van het gezin. Uit een onderzoek door de American Animal Hospital Association blijkt dat veertig procent van de vrouwen vindt dat ze meer affectie van hun hond ontvangen dan van hun echtgenoot of kinderen. Onze omgang met honden heeft echter een schaduwzijde. Een op de tien Amerikanen is bang voor honden, en als bron van burenruzies komen honden op de tweede plaats, na nachtelijke geluidsoverlast. (Mijn vriend Ross moest zijn huis verkopen en verhuizen, omdat het geblaf van de honden bij de burens zijn leven tot een hel had gemaakt.) Gemiddeld worden er per jaar viereneenhalf miljoen Amerikanen door een hond gebeten en ongeveer vijfentwintig mensen, voornamelijk kinderen, komen daarbij om het leven.

Ook vanuit het perspectief van de hond ziet de relatie tussen mens en huisdier er niet altijd even rooskleurig uit. In Amerikaanse dierenasiels laat men jaarlijks tussen de twee en drie miljoen ongewenste honden inslapen. We streven naar het fokken van het volmaakte huisdier, en dat zadelt honden op met afschuwelijke genetische kwalen. Neem de Engelse bulldog, een ras dat etholoog James Serpell omschrijft als een 'wrak van een hond'. Bulldogs hebben zulke monsterlijk grote koppen dat negentig procent van hun puppy's alleen met een keizersnede ter wereld kan komen. Met hun verwrongen snuiten en misvormde neus- en keelholten is alleen ademen al een hele klus, ook als ze slapen. Bovendien lijden ze aan gewrichtsaandoeningen, chronische gebitsproblemen, doofheid en allerlei dermatologische

klachten die te wijten zijn aan hun gerimpelde huid. Nog treuriger wordt het lot van de Engelse bulldog door zijn bevattelijkheid voor oververhitting, en zijn neiging tot kwijlen, snurken, winderigheid en plotselinge hartstilstand.

Noch slechter hebben honden het getroffen in Korea, waar een puppy huisdier kan zijn, maar ook in het avondeten kan worden verwerkt. Vleeshonden, doorgaans kortharige, groot uitgevallen dieren die je van je stuk brengen omdat ze er zo aandoenlijk uitzien, worden daar onder afschuwelijke omstandigheden grootgebracht en geslacht, gewoonlijk door elektrocutie.

Aan al deze tegenstrijdigheden besteden we liever geen aandacht, maar als psycholoog fascineren ze me.

Over diergedrag en het gedrag van dierenmensen

In de weken na de beschuldiging dat ik kleine katjes aan boa constrictors voerde, merkte ik dat ik meer nadacht over de paradoxen die voortvloeien uit onze omgang met dieren dan over mijn onderzoek naar diergedrag. Naar conventionele maatstaven was mijn onderzoeksprogramma een succes. Ik publiceerde artikelen in vooraanstaande tijdschriften, mijn onderzoeken voldeden aan de subsidienormen en de resultaten presenteerde ik op wetenschappelijke conferenties. Maar ik realiseerde me dat er volop slimme jonge wetenschappers waren die onderzoek deden naar zoiets als vocalisatie bij katoenratten, gereedschapsgebruik door kraaien en de exotische voortplantingswijze van de gevlekte hyena (hyena's worden geboren via de penis van een vrouwtjeshyena). Anderzijds waren er maar een handvol onderzoekers die probeerden te begrijpen hoe krankzinnig de manier waarop mensen zich tot andere diersoorten verhouden vaak is. Dit was een onderzoeksveld in opkomst, een discipline die ik van begin af aan kon meemaken en waaraan ik misschien een bijdrage kon leveren. Binnen een jaar had ik de deur van mijn dierenlaboratorium achter me dichtgetrokken om me volledig te concentreren op de psychologie van de omgang van mensen met dieren.

Sinds ik mijn aandacht heb verschoven van de studie van diergedrag naar die van dierenmensen, is mijn onderzoek grotendeels gericht op mensen die van dieren houden maar die in hun omgang ermee op morele dilemma's stuiten: de student diergeneeskunde die probeert niet te huilen wanneer

ze een puppy laat inslapen, de dierenrechtenactivist die met niemand een afspraakje kan maken omdat 'gewoon uit eten gaan al een beproeving is', de potige circusdompteur wiens leven volledig draait om de reusachtige beren die hij in een te krappe truck met oplegger het land rondsjuwt, de grijsaard die begint te stralen als ik een foto wil nemen van zijn geliefde vechthaan, getekend door de zeven gevechten die hij heeft gewonnen.

Ik ben bij demonstraties voor dierenrechten geweest, bij kerkdiensten waarin slangen werden bezworen en bij clandestiene hanengevechten. Ik heb mensen ondervraagd die in laboratoria proefdieren verzorgen, vooraanstaande professionele hondenbegeleiders en derderangs leeuwentemmers. Ik heb gekeken hoe middelbare scholieren hun eerste varkensfoetus ontleedden. Ik heb een boer en zijn knecht geholpen bij het slachten van vee. Ik heb duizenden internetboodschappen geanalyseerd, die tussen dierenrechtenactivisten en biomedische onderzoekers waren uitgewisseld in een vergeefse poging nader tot elkaar te komen. Mijn studenten hebben onderzoek gedaan naar vrouwelijke jagers, hondenredders, ex-vegetariërs en mensen met een rat als huisdier. We hebben duizenden mensen gevraagd wat ze vinden van rodeo's, de bio-industrie en dierproeven. We hebben zelfs honderden oude nummers van ranzige tabloids doorgebladerd, omdat we wilden weten wat de moderne culturele mythen over dieren zijn. (De oorspronkelijke titel van ons artikel over de aandacht die tabloids aan dieren besteden luidde 'Vrouw bevalt van negen konijntjes'. Helaas vond de uitgever van het tijdschrift waar we ons manuscript aan aanboden de titel niet wetenschappelijk genoeg. We moesten hem aanpassen.)

Wat betreft onze ethische verplichtingen jegens dieren houd ik er net als de meeste mensen tegenstrijdige opvattingen op na. De filosoof Strachan Donnelley noemt dit troebele ethische gebied 'het gekwelde midden'. Mensen in het gekwelde midden leven in een complex moreel universum. Ik eet vlees, maar minder dan vroeger, en geen kalfsvlees. Als dierproeven dienen om oogschaduw of schoonmaakmiddelen uit te testen, verzet ik me ertegen, maar ik heb heel wat muizen over voor een remedie tegen kanker. En hoewel ik een deel van de logica van de dierenbevrijdingsfilosofen heel overtuigend vind, ben ik ook van mening dat ons veel grotere vermogen tot taalgebruik, tot cultuur en tot ethisch oordelen mensen in een andere morele categorie dan andere diersoorten plaatst. Wij in het midden zien de wereld in grijstinten, niet in het heldere zwart en wit waar toegewijde dierenrechtenactivisten en hun al even luidruchtige tegenstanders de voorkeur

aan geven. Sommige mensen beweren dat we eeuwige twijfelaars zijn, morele watjes. Ik denk echter dat het gekwelde midden een goed verdedigbare positie is, omdat morele dilemma's nu eenmaal onvermijdelijk zijn voor een diersoort met zulke grote hersenen en zo'n groot hart. Die horen nu eenmaal bij het gebied waar we ons op begeven.

Ik schreef *We aaien ze, we haten ze, we eten ze* voor iedereen die geïnteresseerd is in de relatie tussen mens en dier. Als onderzoeker schrijf ik doorgaans voor specialisten. Die worden betaald om saai, met vakjargon doorspekt proza door te ploegen, dat een gewoon mens al snel doet duizelen. Ik ben er echter van overtuigd dat wetenschappers de plicht hebben met het publiek te communiceren, met mensen die niet weten wat het verschil is tussen een variantie-analyse en een factoranalyse maar die wel geïnteresseerd zijn in de resultaten van hedendaags onderzoek en in de controverses die momenteel spelen. De kunst is om lezers over de laatste wetenschappelijke bevindingen te informeren op een manier die hen boeit, maar die tegelijkertijd rekening houdt met de complexiteit van de thema's, en die eerlijk aangeeft wat we wel en wat we niet weten.

Veel onderwerpen in dit boek zijn controversieel. Zo zijn onderzoekers het niet eens of een hond zich schuldig voelt wanneer hij op het kleedje in de voorkamer heeft gepoept; of kinderen die dieren mishandelen uitgroeien tot gewelddadige volwassenen; of het eten van vlees een rol speelde bij de evolutie van de mens. Over thema's die met dieren te maken hebben kunnen de emoties bij mensen hoog oplopen. Moet bijvoorbeeld het bezit van pitbulls worden verboden? Rechtvaardigt het streven naar een middel tegen kanker de dood van miljoenen muizen? Sommige van deze discussies leiden tot grote verdeeldheid, waarbij voor- en tegenstanders de thematiek benaderen met een hartstocht die veel weg heeft van godsdienstijver. (Om die reden zijn de namen van sommige mensen die ik heb ondervraagd gewijzigd.)

Ik heb geprobeerd deze kwesties zo objectief mogelijk te benaderen. Vanzelfsprekend betekent dit dat goedbedoelende en intelligente mensen aan beide zijden van bepaalde controverses het met me oneens zullen zijn. Daar is niets mis mee. Met het oog hierop heb ik aan het eind van het boek een uitgebreide lijst van verwijzingen naar onderzoek en door mij aanbevolen literatuur opgenomen. Als je je verder mocht willen verdiepen in het onderzoek naar de effecten van huisdieren op de menselijke gezondheid, of in de psychologie van het dierenrechtenactivisme, verwijs ik daar naar een aantal relevante onderzoeken. Het is niet mijn bedoeling je mening over hoe we

met dieren behoren om te gaan te veranderen, maar om je aan te moedigen grondiger na te denken over de psychologie en de morele implicaties van een aantal van de belangrijkste verhoudingen in ons leven: onze relaties met niet-menselijke wezens.

In 1986 zaten Andrew Rowan, hoofd van het Center for Animals and Public Policy aan de Tufts-universiteit, en ik laat op een middag in de lobby van een sjiek hotel in Boston, en voerden een diepgaand gesprek. We namen deel aan een van de eerste internationale conferenties over de relatie tussen mens en dier, en hadden het over de paradoxen die in onze houding tegenover dieren zo vaak de kop opsteken. Waarom, bijvoorbeeld, kunnen honden in sommige landen aanschuiven aan de eettafel, maar in andere landen op net zo'n eettafel als hoofdschotel worden opgediend? Hoe kon iemand als Adolf Hitler de meest vooruitstrevende wetgeving op het gebied van dierenwelzijn ter wereld uitvaardigen? Hoe kan zestig procent van de Amerikanen tegelijkertijd van mening zijn dat dieren het recht op leven hebben en dat mensen het recht hebben dieren op te eten? Hoe wegen we het vetmesten van varkens in gigantische productiebedrijven op moreel correcte wijze af tegen het genoegen dat we beleven wanneer we onze tanden in een volmaakt gegrild stukje varkensvlees zetten?

Andrew keek me aan en zei: 'In de manier waarop mensen over dieren denken is de enige consistentie de inconsistentie.'

In dit boek probeer ik deze paradox te verklaren.

1. ANTROZOÖLOGIE

De nieuwe wetenschap van de interactie tussen mens en dier

Er zijn een heleboel redenen waarom het ons niet lukt onze omgang met dieren te bestuderen. [...] Veel van die onmacht kunnen we terugvoeren op twee onaangename menselijke eigenschappen: arrogantie en onwetendheid.

CLIFTON FLYNN

De autorit van de luchthaven van Kansas City naar het conferentiehôtel duurt maar dertig minuten, maar is veel interessanter dan de drie uur vliegen die ik achter de rug heb. Ik ben op weg naar de jaarlijkse bijeenkomst van de International Society of Anthrozoology. Mijn taxi deel ik met Layla Esposito, een sociaal-psychologe, die me vertelt dat ze net klaar is met haar proefschrift over pesten onder middelbareschoolkinderen. Verbaasd vraag ik haar waarom ze dan nu naar een conferentie over de verhouding tussen mensen en dieren gaat. Ze legt uit dat ze op het National Institute of Child Health and Human Development verantwoordelijk is voor de toewijzing van onderzoeksgelden. Op de conferentie zal ze aankondigen dat de overheid geld vrijmaakt voor onderzoek naar het effect dat dieren op de gezondheid en het welzijn van mensen hebben. Dat geld komt van het National Institute of Health (NIH) en van Mars, de levensmiddelengigant die voor mij Snickers en voor mijn kat onweerstaanbare tonijnhapjes produceert. Het NIH is met name geïnteresseerd in het effect dat huisdieren op kinderen hebben: zou huisdiertherapie kunnen werken tegen autisme? Gaan kinderen met een hond in huis meer spelen, zodat ze niet te dik worden? Welke rol speelt oxytocine (het zogenaamde 'liefdehormoon') bij onze genegenheid voor huisdieren? Zijn kinderen die met huisdieren zijn opgegroeid minder bevattelijk voor astma?

'Hoeveel geld mag je verdelen?' vraag ik. 'Twee miljoen dollar per jaar.' 'Fantastisch! Dat is precies wat dit onderzoeksterrein nodig heeft,' zeg ik. Ik denk dat Layla de komende paar dagen door heel wat mannen ten dans zal worden gevraagd.

Waarom onze relaties met dieren belangrijk zijn

In vergelijking met de zes miljard dollar die de NIH jaarlijks aan kankeronderzoek uitgeeft is twee miljoen dollar natuurlijk een schijntje, maar het is wel een enorme opsteker voor de antrozoölogie, een onderzoeksveld waar je waarschijnlijk nog nooit van hebt gehoord. Antrozoölogie is als een groot huis met vele kamers. Bijna alle aspecten van onze omgang met andere diersoorten vallen eronder. Zo werden er op de conferentie in Kansas City onder meer lezingen gehouden over hoe de zorg voor een chronisch ziek huisdier de levenskwaliteit van het baasje kon verhogen; over het effect van huisdieren op iemands overlevingskansen na een hartinfarct; over de manier waarop kinderen bepalen of een vreemde hond vriendelijk of gevaarlijk is; over verschillen in gedrag tussen katers en vrouwtjeskatten (gecastreerde katers zijn aanhankelijker naar mensen toe dan gesteriliseerde vrouwtjes); en over moreel gedrag bij dieren.

Dieren spelen een belangrijke rol in veel aspecten van het menselijk leven, maar tot voor kort is het onderzoek naar onze interactie met andere soorten door wetenschappers verwaarloosd. Neem mijn vakgebied, de psychologie. De afgelopen honderd jaar hebben psychologen zich gebogen over de ontsluiting van gedragsprocessen als motivatie, waarneming en geheugen, maar belangrijke facetten van ons dagelijks leven als eten, religie en vrijetijdsbesteding veronachtzaamd. Ook onze verhouding tot dieren, in het bijzonder die tot huisdieren, valt in de categorie van dingen die mensen in het alledaagse leven bezighouden, maar psychologen niet.

Een van de redenen waarom wetenschappers de bestudering van de omgang met dieren uit de weg zijn gegaan is dat velen het onderwerp te triviaal vinden. Die houding deugt niet. Kennis van de psychologische processen die aan onze omgang met dieren ten grondslag liggen is om verschillende redenen belangrijk. Ongeveer twee op de drie Amerikanen leeft met dieren, en velen van hen hebben een diepe persoonlijke band met hun huisdier. Daar komt bij dat de manier waarop we denken hoe we met andere soorten behoren om te gaan aan het veranderen is. Velen van ons worden gekweld door de vraag of we dieren mogen gebruiken voor biomedisch onderzoek, of dat we ze mogen doden omdat ze zo goed smaken. In het debat over de morele status van dieren stellen de verschillende partijen zich dusdanig vijandig tegenover elkaar op dat de FBI het radicale dierenrechtenactivisme de grootste binnenlandse terroristische dreiging in de vs noemt. Ten slotte

zijn mensen gefascineerd door antrozoölogisch onderzoek. Als ik zeg dat ik de omgang tussen mens en dier bestudeer, beginnen mensen bijna altijd te vertellen over hoe idioot hun hond is, of over hun bezwaren tegen vlees, of over hun tante die met haar jachthonden op beren jaagt.

Denken als een antrozoöloog

Antrozoölogie overschrijdt de normale academische grenzen. In haar rangen bevinden zich psychologen, dierenartsen, gedragsbiologen, historici, sociologen en antropologen. Net als in andere wetenschappen zijn antrozoölogen het niet altijd met elkaar eens. We verschillen in hoe we denken over de netelige morele vraagstukken die zich in de verhouding tussen mens en dier kunnen voordoen. Zelfs over de naam van ons vakgebied verschillen we van mening. (Sommigen kiezen voor de benaming ‘mens-dierwetenschappen’.) Maar ondanks hun verschillen hebben antrozoölogen veel met elkaar gemeen. We zijn er allemaal van overtuigd dat onze omgang met andere diersoorten een belangrijk aspect van het menselijk leven is en dat ons onderzoek het leven van dieren zou kunnen verbeteren.

Hoewel de antrozoölogie in vergelijking met andere academische vakgebieden nog klein is, hebben we de afgelopen twintig jaar grote vooruitgang geboekt. Er zijn inmiddels verschillende tijdschriften die aan de publicatie van onderzoek naar de interactie tussen mens en dier gewijd zijn, en de International Society for Anthrozoology houdt elk jaar een conferentie waar onderzoekers verslag doen van hun laatste bevindingen. Daar discussiëren ze over hoeveel gewicht je kwijtraakt met het uitlaten van je hond en over hoe lang katten al huisdieren zijn. In de Verenigde Staten wordt op meer dan 150 hogescholen en universiteiten college gegeven over de interactie tussen mens en dier, en instituten als de Universiteit van Pennsylvania, de Purdue-universiteit en de Universiteit van Missouri hebben antrozoölogische onderzoekscentra opgericht.

Om je een idee te geven van wat antrozoölogisch onderzoek inhoudt, zal ik je een paar voorbeelden geven van actuele thema's uit de nieuwe wetenschap van de interactie tussen mens en dier. Is het bijvoorbeeld nuttig om dolfijnen een rol te laten spelen bij therapeutische processen? Hoe kiezen we onze huisdieren? En wat is de correlatie tussen dierenmishandeling in de kindertijd en gewelddadigheid op volwassen leeftijd?

Kan een dolfijn een goede therapeut zijn?

Een van de meest controversiële thema's in de antrozoölogie is de vraag of de omgang met dieren menselijk lijden kan verlichten. Dierondersteunde therapie (in het Engels *animal assisted therapy*, afgekort AAT) bestaat al tientallen jaren. De term 'huisdiertherapie' is in 1964 bedacht door Boris Levinson, een kinderpsychiater die erachter kwam dat kinderen waar hij niet veel mee kon beginnen soms loskwamen wanneer ze met zijn hond Jingles speelden. In het aanleunwoningencomplex waar mijn tweeënnegentigjarige moeder woont, fleuren de bewoners een paar keer per week helemaal op wanneer de therapiehonden langskomen. En als mijn eigen kleine probleempjes me in de weg zitten, helpt het wanneer ik mijn hart uitstort bij Tilly, onze kat. (De houding die Tilly in het therapeutische proces inneemt is liefdevol, maar streng. Als ik begin te jammeren, haalt ze gewoon haar neus op en loopt weg. Waarschijnlijk kan ik beter een slomere golden retriever met waterige ogen als therapeut nemen, een hondenversie van dr. Melfi, de zielenknijper van Tony Soprano.)

Maar kan paardrijden, met een hond spelen of een kat aaien iemand werkelijk van een depressie genezen? Kan het de communicatieve vaardigheden van een autistisch kind verbeteren? Janell Miner en Brad Lundahl analyseerden de resultaten van negenenveertig studies naar de effectiviteit van AAT. Voor die studies waren kinderen, adolescenten, volwassenen en ouderen onderzocht, in omgevingen die uiteenliepen van de spreekkamers van artsen tot zorginstellingen die mensen langere tijd onderdak boden. Ze kwamen erachter dat de meest voorkomende diertherapeut de hond was en dat AAT meer werd toegepast bij geestelijke gezondheidsproblemen dan bij lichamelijke aandoeningen. In de meeste studies (maar niet in alle) hadden de onderzochte personen inderdaad baat bij de omgang met hun dierlijke therapeut. Over het geheel genomen was hun vooruitgang even groot als bij depressieve mensen die medicijnen als Prozac innemen.

Controversiëler dan AAT met honden of paarden is dolfijntherapie. De dolfijnen die men bij deze therapie gebruikt zijn immers wilde dieren die tegen hun wil gevangen worden gehouden. Bovendien lijkt veel van wat er over de genezende kracht van dolfijnen beweerd wordt sterk overdreven: omgang met dolfijnen zou verlichting bieden voor mensen met downsyndroom, aids, chronische rugklachten, epilepsie, hersenverlamming, autisme, leerstoornissen en doofheid. Zelfs tumoren zouden erdoor verdwijnen.

Er is nogal wat dat men naar voren heeft gebracht als mechanisme achter de geneeskracht van dolfijnen: bio-energetische velden, het hoogfrequente geklik en geknor waarmee ze met elkaar communiceren, zelfs het vermogen om rechtstreeks menselijke hersengolven te beïnvloeden.

Dolfijntherapie klinkt geweldig. Neem een duik en word beter. Maar voordat je je opgeeft voor een paar weken in een dolfijnenbad, zou je eens kunnen kijken wat de wetenschappelijke onderbouwing is. Die is grotendeels gebaseerd op anekdoten, op subjectieve verslagen en op gebrekkig opgezette experimenten, uitgevoerd door mensen die persoonlijk belang bij de uitslag hebben. Dolfijntherapie is vooral aantrekkelijk voor wanhopige ouders die er alles voor over hebben om het autisme of het downsyndroom van hun kind te verlichten. In groten getale reizen ze af naar de meer dan honderd plaatsen waar zwemtherapie met dolfijnen wordt aangeboden: Florida Keys, Bali, Groot-Britannië, Rusland, de Bahama's, Australië, Israël en Dubai. Deze ouders koesteren allemaal de hoop dat deze dieren met hun onverstoorbare monalisaglimlach, middels een nog onbekende kracht, hun magische invloed zullen doen gelden. Dolfijntherapie is duur. Twee weken in het Curacao Dolphin Therapy and Research Center op de Nederlandse Antillen kost hun zeventuizend dollar, ongeveer zevenhonderd dollar voor elk uur dat hun kind in het water doorbrengt. Is dat geld goed besteed? Gaat hun hoop in vervulling?

De natuur geeft haar geheimen niet makkelijk prijs. Wetenschappers moeten keihard werken om ze te ontsluiten. Net als ieder ander kunnen onderzoekers misleid worden, helemaal wanneer persoonlijke belangen een rol spelen. Daarom krijgen studenten op de universiteit colleges in methodologie en statistiek. Daar leren ze de vakmatige kneepjes die hen op het wetenschappelijk juiste spoor moeten houden. Ze worden bestookt met termen als 'interne en externe geldigheid', 'placebo-controle', 'random toekening', 'enkel en dubbelblind onderzoek' en 'correlatie is niet hetzelfde als causaliteit'. Ik zal je niet met de details vervelen. Ik wil alleen maar duidelijk aangeven dat dit conceptuele gereedschap de kans verkleint dat we het onderzoeksveld onbewust kantelen in de richting die ons goed uitkomt.

Goede wetenschappers proberen open te staan voor alternatieve verklaringen, ook als die in strijd zijn met innig gekoesterde opvattingen. In 1924 schakelde de directie van Hawthorne Works, een fabriek even buiten Chicago, een groep psychologen in om te onderzoeken welke typen verandering in de werkomgeving tot de grootste verbetering in productiviteit leiden. De

psychologen brachten op systematische wijze een reeks kleine wijzigingen in de werkroutine aan. Eerst verhoogden ze de sterkte van de verlichting op de werkvloer, dan deden ze een kleine aanpassing in het salarieringsstelsel. Ze manipuleerden het werkschema en de lengte van de pauzes. De onderzoekers stelden vast dat op bijna elke verandering die ze aanbrachten een tijdelijke opleving van de productiviteit volgde, zelfs wanneer ze alleen maar een eerdere aanpassing terugdraiden. De toenames in arbeidsproductiviteit waren volgens hen niet te danken aan betere verlichting, beter loon of langere pauzes zelf. Het waren slechts tijdelijke verbeteringen die alleen maar veroorzaakt werden door een verandering in de dagelijkse routine.

Zou zo iets als het Hawthorne-effect – louter en alleen de ervaring van iets nieuws – kunnen verklaren waarom we zo'n verbetering zien bij patiënten die in dolfijntherapie zijn? Laat het eens tot je doordringen: naast de tijd die je doorbrengt met een van de aantrekkelijkste dieren die er zijn, reis je naar schitterende bestemmingen, dobber je rond in tropische zeeën en verblijf je in een positieve omgeving, die je verwachtingen op succes hoog doet oplopen.

Hoe kunnen we de echte effecten van omgang met dolfijnen onderscheiden van alle andere heilzame dingen die tijdens twee weken dolfijnenkamp kunnen gebeuren? Gelukkig zijn er manieren om te ontrafelen wat de werkelijke effecten van een behandeling zijn en wat het gevolg is van onbewuste vooroordelen die in onze experimenten zijn geslopen.

We willen weten of de voordelen van omgang met dolfijnen aan méér dan een voorbijgaand goed gevoel te danken zijn. Om die vraag koel en zakelijk te beantwoorden, kunnen we doen alsof we een vergelijkend warenonderzoek houden. Wat heeft de wetenschap werkelijk te melden over het effect van hoogfrequente dolfijn geluiden op gehandicapte kinderen? Tijdens een dolfijntherapieprogramma op de Florida Keys observeerde een groep Duitse onderzoekers zorgvuldig hoe de interactie tussen dolfijnen en groepen geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen verliep. Het bleek dat de meeste dolfijnen de kinderen gewoon negeerden en niet erg veel ultrasoon met elkaar communiceerden. Gemiddeld stonden de kinderen per sessie aan niet meer dan tien seconden ultrageluid bloot, veel te weinig om heilzaam te kunnen zijn. De onderzoekers concludeerden dat de kinderen beter met honden hadden kunnen spelen.

Dan zijn er de positieve uitstraling, de helende glimlach en het mysterieuze electro-magnetisme van dolfijnen die naar verluidt geneeskrachtig

zouden zijn. Wat kunnen we dáárvan zeggen? Deze hypothese is door verschillende onderzoekers diepgaand geanalyseerd, onder wie Lori Marino en Scott Lilienfeld. Lori is een echt dierenmens. Op haar vrije zaterdagen probeert ze ongewenste katten onderdak te bezorgen. Haar echte liefde ligt echter bij dolfinen. Aanvankelijk, toen ze nog student neurowetenschappen was, ging haar belangstelling uit naar de ongewone anatomie van hun hersenen. Inmiddels heeft ze de dieren twintig jaar bestudeerd. Ze was de eerste wetenschapper die aantoonde dat dolfinen het vermogen hebben zichzelf in een spiegel te herkennen (een vermogen dat ze delen met mensen, apen, olifanten en eksters). Scott is klinisch psycholoog. Een groot deel van zijn loopbaan is hij bezig geweest een aantal heilige koeien van de psychologie op de korrel te nemen, bijvoorbeeld of rorschachvlekken iets over je persoonlijkheid onthullen (niet veel, blijkt).

Omdat Lori dolfinexpert is en Scott goed is in het ontrafelen van psychobabbel, konden ze als team perfect bepalen of dolfijntherapie een aantoonbaar effect heeft op mensen die lichamelijk of geestelijk ziek zijn. Lori en Scott analyseerden alle onderzoeken die hadden geconcludeerd dat dolfijntherapie bij stoornissen als depressie, huidaandoeningen, mentale handicaps, autisme en faalangst effectief is, en voerden een zorgvuldige evaluatie uit van de methoden die men had gehanteerd. Ze kwamen erachter dat er in methodologisch opzicht op elk onderzoek wel iets viel aan te merken: de steekproeven waren te klein, objectieve maatstaven om verbetering aan af te meten ontbraken, controlegroepen waren inadequaat of er was aan de kant van de onderzoekers sprake van belangenverstrengeling. Als personen na omgang met dolfinen zeiden gelukkiger te zijn dan daarvoor, werd vaak geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat dit niet zozeer te danken was aan de dolfinen als wel aan het doen van nieuwe dingen in een plezierige omgeving.

Lori en Scott concluderen dat er geen wetenschappelijk bewijs is dat dolfijntherapie een effectieve behandelwijze is voor de stoornissen waar haar pleitbezorgers mee aankomen. Het is allemaal pseudo-wetenschap, zeggen ze. Na dolfijntherapie als wetenschappelijk broddelwerk te hebben afgedaan zijn Lori en Scott niet op hun lauweren gaan rusten, nee, ze willen de hele bedrijfstak verbieden. Ze noemen dolfijntherapie een gevaarlijke rage. Een rage, dat begrijp ik, maar hoezo gevaarlijk? Waarom zou je, als je het je kunt veroorloven, kinderen die het moeilijk hebben niet een paar weken met Flipper laten rondspartelen? Dat kan toch geen kwaad?